

УДК 371.13:004

Богомаз О. А.

ВЕБ-КВЕСТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ

А Розглядаються підходи до трактування поняття «веб-квест», дидактичні можливості використання веб-квестів для формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутні вчителі початкових класів, веб-квести.

Актуальність проблеми дослідження обумовлена підвищенням вимог до рівня професійної компетентності випускників педагогічних коледжів – майбутніх учителів початкових класів, недостатньою науково-методичною розробленістю теоретичних основ застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні студентів педагогічних коледжів; нестачею в практиці викладання адекватних засобів, заснованих на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях, які сприяють успішному розвитку професійної компетентності студентів педагогічного коледжу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Компетентнісний підхід в освіті широко досліджують О. Дубасенюк, О. Локшина, О. Овчарук, А. Хуторський, Л. Хоружа та ін. У їхніх роботах визначена сутність професійної компетентності та окреслені шляхи її реалізації в системі фахової підготовки студентів. Серед дослідників, які займалися проблемою використання веб-квестів у процесі підготовки майбутніх учителів, можна відзначити М. Андреева, Я. Биховського, Н. Ніколаєву, Ю. Романцову та ін. Однак аналіз стану розробленості різних аспектів означеної проблеми дозволив з'ясувати, що використання веб-квестів для розвитку професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів до теперішнього часу не було предметом спеціального наукового дослідження. Низка робіт представляє методичні рекомендації щодо створення веб-квестів.

Мета статті полягає в обґрунтуванні дидактичних можливостей й умов застосування веб-квестів у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у педагогічному коледжі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток професійної компетентності студента є одним із основних завдань педагогічного коледжу, проте, поки не сформовано єдиної думки з

проблеми формування професійної компетентності. У сучасному навчанні підвищення дидактичної ефективності освітньої системи і якості професійної освіти полягає в науково обґрунтованій інтеграції сучасних інформаційно-педагогічних і традиційних технологій навчання та контролю, а також у створенні умов реалізації творчого потенціалу студентів. Згідно з поглядами провідної вітчизняної дослідниці О. Пометун, компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно зорієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, оскільки стосується особистості студента й може бути реалізованим і перевіреном тільки у процесі виконання конкретним студентом певного комплексу дій [6, с. 112].

Процес формування компетентності майбутнього вчителя початкових класів у педагогічному коледжі є неперервним і здійснюється під час вивчення всіх дисциплін психолого-педагогічного та загальноосвітнього циклів, а також на всіх етапах професійного становлення фахівців із дотримання наступності у змісті, формах і методах навчання. На нашу думку, одним із ефективних шляхів формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів у коледжах є використання на всіх етапах веб-квестів.

Медіаосвітні квести – нова й перспективна технологія в медіадидактиці. До теперішнього часу в педагогічній науці проведено низку досліджень, пов'язаних із теоретико-методологічними та прикладними проблемами використання веб-квестів у навчальному процесі. Концепція веб-квестів була розроблена в США в Університеті Сан-Дієго в середині 90-х років професорами Б. Доджем і Т. Марчем. Швидкими темпами нова технологія завоювала популярність як серед американських, так і європейських педагогів, а з кінця 90-х років стала поширюватися в Росії та Україні.

Аналіз науково-педагогічної літератури свід-

чить про неоднозначність визначення поняття «веб-квест». Так, О. Гапеева розглядає веб-технології в класичному розумінні як проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якої використовуються Інтернет-технології [2, с. 336]. На думку А. Хуторського, «веб-квести – це веб-сторінки з певної тематики на освітніх сайтах, що з'єднані гіперпосиланнями зі сторінками інших сайтів «Всесвітньої павутини WWW» [7]. Г. Воробйов розглядає веб-квести як окрему категорію навчальних проєктів – web-проєктів [1, с. 8]. Як зазначає В. Шмідт, web-квести – це міні-проєкти, засновані на пошуку інформації в Інтернеті. Г. Шаматонова акцентує увагу на тому, що веб-квест – це захоплююча подорож у мережі Інтернет, яка передбачає запити в різних пошукових системах, отримання досить великого обсягу інформації, її аналіз, систематизацію і подальшу презентацію. М. Кадемія під веб-квестами розуміє спеціально організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації в мережі Інтернет за зазначеними адресами [5, с. 227]. Н. Кононець визначає веб-квест як сукупність методів і прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації, використовуючи Інтернет-ресурси з практичною метою.

Класифікація веб-квестів заснована на 12 типових завданнях:

1. Завдання зі збирання даних (Compilation tasks) – найпростіший веб-квест, оскільки мета студентів полягає в тому, щоб продивитися певні ресурси Інтернет і вибрати необхідну інформацію для будь-якої компіляції (кулінарна книга, словник тощо).

2. Завдання на обґрунтування власної думки (Judgment tasks) – мета даного типу веб-квесту полягає у збиранні даних щодо визначеної події, проблеми, явища з метою подальшої презентації власної думки про це.

3. Завдання на переказ (Retelling tasks) – завдання спрямоване на пошук інформації з метою її подальшого переказу. На думку М. Кадемії, такі завдання є найпримітивнішими і представляють найпростіший приклад використання Інтернету як джерела інформації. Вважати їх веб-квестами можливо лише за таких умов: формат і форма докладів студентів відрізняється від оригіналів матеріалів; матеріал тексту не є простим копіюванням тексту з Інтернету у текстовий редактор; студенти вільні у виборі того, про що розповідать і яким чином організують знайдену інформацію; студенти використовують навички збирання, систематизації та оброблення інформації [4, с. 125].

4. Завдання на переконливість (Persuasion tasks) – на відміну від завдання на переказ, у цьому випадку студенти одержують уявну ситуацію, після вивчення якої вони мають скласти переконливу розповідь для своєї аудиторії. Таке завдання виходить за межі звичного переказу і вимагає від

учнів розроблення аргументів на користь будь-якого твердження, думки, варіанта розв'язку проблеми на основі матеріалів, одержаних у процесі роботи з квестом. Кінцевим продуктом такого проєкту може бути лист, стаття, прес-реліз, постер, відеозапис, мультимедійна презентація, веб-сторінка тощо.

5. Детективне завдання (Mystery tasks) – виконуючи детективне завдання, студенти зіштовхуються з певною проблемою, таємничою історією або загадкою, яку мають розв'язати. Для того, щоб знайти розгадку, студенту необхідно брати участь у розслідуванні, виконуючи різні ролі, навчатися аналізувати інформацію з різних точок зору. За підсумками такої роботи студенти мають написати переконливе есе, виступ із захистом своєї точки зору.

6. Творчі завдання (Creative tasks) – їх мета полягає в створенні кінцевого предмета специфічного формату (твір, малюнок, діаграма тощо).

7. Журналістське розслідування (Journalistic tasks) – виконуючи подібного роду веб-квести, студенти можуть відчувати себе журналістами, збирати інформацію, підсумовувати її, представляти у вигляді репортажу, новин, інтерв'ю. Як зазначає М. Кадемія, творчі проєкти схожі на конструкторські, проте є вільними і непередбачуваними у своїх результатах. У процесі оцінки таких проєктів необхідно більше уваги приділяти творчості й самовираженню студентів.

8. Дизайн-завдання (Design tasks) – спрямовані на створення певного, вже затвердженого продукту. Прикладом дизайн-завдання може бути створення брошури для батьків.

9. Аналітичне завдання (Analytical tasks) – студентам необхідно здійснити аналіз будь-якого явища (може бути реальним або уявним, фізичним або абстрактним) із метою встановлення причинно-наслідкових відношень. Такі завдання дають підґрунтя для одержання студентами знань в умовах, за яких вони мають уважно вивчати речі, знаходити спільне і відмінне, а також знаходити приховані схожі явища, розуміти зв'язок причин і наслідків, обговорюючи їх значення.

10. Завдання на самопізнання (Self-knowledge tasks) – найменш популярний вид веб-квесту у зв'язку з тим, що він спрямований на саморозвиток через логіку, здогадку, внутрішні людські ресурси.

11. Завдання на згоду та єдиної згоди (Consensus tasks) – є певні теми, які суперечливі за своєю суттю: евтаназія, легалізація легких наркотиків, жіноча армія тощо. Обговорення подібних тем сприяє висвітленню всіх точок зору, «за» і «проти». Лише тільки після ґрунтовного обговорення може бути досягнення консенсусу.

12. Наукові завдання (Scientist tasks) – подібні завдання можуть ґрунтуватися на уявних і реальних фактах. Вони показують, як насправді «працює» наука, студент має змогу бачити структуру наукових завдань, висувати гіпотезу, здійснювати перевірку й порівняння кінцевого результату

відповідно до заявлених результатів [3, с. 36–38].

Фактично веб-квест є дидактичною структурою, у рамках якої викладач формує пошукову діяльність студентів, задає параметри цієї діяльності і визначає її часові межі. При цьому викладач перестає бути «джерелом знань», створює необхідні умови для пошуку інформації, а студенти перетворюються з пасивних об'єктів навчальної діяльності в її активних суб'єктів [8, с. 234–236.]. По суті, веб-квест є інтерактивним процесом, у ході якого майбутні вчителі самостійно здобувають необхідні знання.

Веб-квест у цілому виступає як ефективний дидактичний засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів. По-перше, така форма роботи підвищує мотивацію навчання за рахунок надання свободи творчості студентам у рамках колективного веб-проекту, забезпечуючи їх необхідними навчально-інформаційними ресурсами та джерелами, висунення простих критеріїв оцінки, що формує впевненість щодо успіху. По-друге, суттєво насичує зміст дисципліни різноманітним, професійно-зорієнтованим матеріалом за рахунок використання можливостей Інтернет-ресурсів у відповідності до дидактичних принципів наочності, науковості, доступності, професійної спрямованості, врахуванням індивідуальних і вікових особливостей студентів, новизни та актуальності інформації. По-третє, активні методи навчання, що використовуються під час реалізації веб-квесту (проектні, пошуково-дослідницькі, інтерактивні, ігрові), дозволяють формувати у студентів стійку позицію, яка сприяє їхній повноцінній самореалізації в процесі навчання.

У ході виконання веб-квесту студенти можуть працювати в індивідуальному темпі, повертатися до матеріалу, який засвоєний гірше або викликає питання. Реалізація такого підходу до навчання збагачує можливості викладача, дозволяє йому індивідуалізувати навчальний процес. Індивідуалізація пов'язана з урахуванням попередньої підготовки студентів, рівня їх знань і вмінь, із диференціюванням за психологічними особливостями (темпераменту, швидкості протікання мисленнєвих процесів, роботи з навчальним матеріалом). Для правильної організації навчального процесу під час виконання веб-квесту викладач повинен мати резерв навчальних знань, які можуть бути запропоновані студентам.

Треба відмітити, що навчання за допомогою веб-квестів спрямоване на підвищення інтересу до теми, що вивчається, посилення навчальної мотивації. Використання веб-квестів робить студента самостійним, пристосованим до життя, таким, що вміє орієнтуватися в інформаційному просторі, сприяє розвитку пізнавальних, творчих навичок, умінню конструювати свої знання, розвиток критичного мислення, навичок інформаційної діяльності. Із використанням технології веб-квестів викладач отримує дієвий спосіб формування мотивації учіння, творчого осмислення

матеріалу, ретельного закріплення знань та їх ефективного контролю.

У процесі веб-квесту студенти отримують не готові до застосування знання, а самі здобувають їх із різноманітних джерел в Інтернеті, що робить його своєрідним освітнім проектом, який базується на пошуку інформації. На думку О. Федорова, використання Інтернет-ресурсів може слугувати базою для тренування та розвитку у студентів педагогічних ВНЗ навичок аналізу, синтезу й оцінки інформації, розвитку критичного мислення. Такі практичні вправи, як ідентифікація основної думки, ідеї, причинно-наслідкових зв'язків, розпізнавання головної і другорядної інформації, мети і мотивації автора, порівняння, співставлення різних джерел і точок зору на одну проблему, встановлення відмінностей між фактом і суб'єктивною думкою, можуть стимулювати аналітичні здібності студентів. Підведення підсумків, передбачення наслідків, узагальнення тренують уміння синтезу інформації, якщо при цьому обговорюються медіатексти, їх релевантність і достовірність, тобто вміння оцінювати Інтернет-ресурси.

Використання веб-квестів у навчальному процесі педагогічного коледжу має подвійну результативність. Перша складова оцінки результату є, власне, та частина, яка і є виконанням веб-квестом. Зазначимо, що оцінюється не обсяг засвоєної інформації, а її використання в професійній діяльності вчителя початкових класів для досягнення поставленої мети. Другий результат – педагогічний ефект від залучення студентів до процесу «здобування знань» та їхнє логічне застосування, тобто включення їх до інформаційної діяльності.

Ефективність використання веб-квестів залежить, на нашу думку, від низки умов, яких треба дотримуватись викладачу при організації навчання студентів – майбутніх учителів, а саме: для підвищення мотивації необхідно надавати якомога більшу свободу творчості студентів у рамках виконання інформаційного проекту; необхідно спиратися на пошуково-дослідницькі, ігрові, інтерактивні, командні форми роботи студентів над веб-проектом для забезпечення режиму постійного міжособистісного спілкування студентів; необхідно насичувати веб-квести цікавим, різноманітним, актуальним, професійно значущим матеріалом, використовуючи засоби віртуальної наочності.

При впровадженні веб-квестів в освітній процес педагогічного коледжу треба дотримуватись певної послідовності складності завдань та оформлення результатів у зв'язку з недостатнім рівнем комп'ютерно-інформаційної грамотності першокурсників. Для студентів перших курсів доцільно використовувати такі типи завдань, як:

– завдання компілятивного характеру, тобто збирання даних із визначених викладачем ресурсів із метою презентування їх у вигляді словників із теми, міні-енциклопедій, статистичних довідок, порадишників;

– завдання на переказ, тобто пошук інформації із запропонованої проблеми, і подальший її переказ у власній інтерпретації. Такі завдання можуть використовуватися під час підготовки до семінарів, міні-конференцій. Особливо доцільно пропонувати їхнє виконання під час аудиторних занять, при цьому викладачу необхідно ретельно продумувати обсяг посилань і матеріалу, щоб оптимізувати початковий процес;

– завдання на висловлення власної думки, власного погляду з означеного кола питань або проблеми. Завдання такого типу ефективні під час аудиторної роботи можуть слугувати мотиваторами при вивченні нової теми, доповнювати відомий матеріал, активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів.

У навчальній діяльності студентів середніх курсів особливо корисними для розвитку їхньої професійної компетентності будуть такі типи веб-квестів:

– наукові завдання, метою яких є ознайомлення студентів із реальними науковими фактами, дає змогу йому побачити як насправді «працює» наука, самостійно висувати гіпотези, перевіряти та порівнювати результати;

– завдання на досягнення єдиної згоди у групі. Такі квести доцільно використовувати при розгляданні питань, що мають кілька точок зору, таким чином, тільки при вивченні рекомендованого матеріалу студент має змогу виділити вагомі аргументи та оперувати ними під час обговорення; за такий спосіб діяльності майбутні педагоги вчаться досягати консенсусу;

– творчі завдання мають на меті розкриття креативності студента, дозволяють йому проявити свою неординарність. Вони мають на меті виготовлення такого продукту, який би відрізнявся оригінальністю, мав практичну спрямованість.

Майбутні вчителі старших курсів здатні результативно опанувати веб-квести, в основу яких покладено реалізацію та розвиток уже сформованих компетентностей, які дозволять розв'язувати аналітичні завдання (встановлення причинно-наслідкових зв'язків), завдання на самопізнання

(спрямовані на саморозвиток). Окремо, на наш погляд, треба відмітити завдання типу журналістського розслідування, виконання яких потребує сукупності теоретичних і практичних умінь, що виявляють готовність майбутнього вчителя початкових класів до педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, за підсумками аналізу та узагальнення отриманих у ході дослідження результатів обґрунтовано сукупність дидактичних можливостей і умов застосування веб-квестів в освітньому просторі педагогічного коледжу, доведено, що використання веб-квестів на всіх етапах професійного становлення фахівців під час вивчення дисциплін психолого-педагогічного та загальноосвітнього циклів дозволяє сформувати у випускника аналітичні, прогностичні, проєктивні, рефлексивні, комунікативні вміння, що становлять основу професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Вважаємо за необхідне дослідження ефективності впровадження в освітній процес педагогічного коледжу веб-квестів як засобу формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Список використаних джерел

1. Вороб'єв, Г. О. Веб-квест технології в обученні социокультурной компетенции : автореф. дисс. ... на соиск. науч. степ. канд. пед. наук, спец. : 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (по областям и уровням образования)» / Г. О. Вороб'єв. – Пятигорск, 2004. – 220 с.
2. Гапеева, О. Л. WEB-QUEST технологія у навчанні студентів за програмою підготовки офіцерів запасу. Науковий центр Сухопутних військ Академії Сухопутних військ // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.1 – С. 335–340.
3. Гуревич, Р. С. Веб-квест у навчанні : путівник : навч.-метод. посіб. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. – Вінниця : РВВ ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2012. – 128 с.
4. Интернет в гуманитарном образовании : учеб. пособ. для студ. высш. уч. завед. / Е. С. Полат, А. Е. Петров, М. В. Моисеева, Е. С. Полат. – Москва : Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – 272 с.
5. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : словник-госларій / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр, Т. Ё. Рак. – Львів : «СПОЛОМ», 2011. – 327 с.
6. Пометун, О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. – В кн. : «Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики» / під заг. ред. О.В. Овчарук. – Київ : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
7. Хугорской, А. В. Веб-квест <http://khutorskoy.ru/index.htm>.
8. Шаматонина, Г. Л. Веб-квест как интерактивная методика обучения будущих специалистов по социальной работе / Г. Л. Шаматонина // «СОЦИОпростір: Междисципли. сб. науч. работ по социологии и социальной работе». – 2010. –№1. – С. 234–236.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу : 11.10.2016

Богомаз О. А. Веб-квесты как средство формирования профессиональной компетентности студента педагогического колледжа.

Рассматриваются подходы к трактованию понятия «веб-квест», дидактические возможности использования веб-квестов для формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, будущие учителя начальных классов, веб-квесты.

Bogomaz O. A. Web-quests as the mean of professional competenc of pedagogical college student.

The approaches for interpretation of the term «web-quest», didactik opportunities for the formation of professional competence of prospective primary school teachers are considered in the article.

Key words: professional competence, prospective primary school teachers, web-quests.